

Slutredovisning av projekt avseende Utredning av förutsättningar för dimsprinkling i kyrkobyggnader

PHS 32448

1 Samråd och prioritet

Samråd har skett med företrädare för länsstyrelserna i T, U och W län. Projektet har tillstyrkts av Raoul Hjærtström (T län) och Louise Törnvall (U län).

Västerås stift har under flera år fokuserat på säkerhetsfrågor och det här projektet ingår som en viktig del inom detta område.

2 Projektorganisation

För projektet bildades en projektgrupp med Ulrika Beskow, Västerås stift, som projektledare och Leif Eriksson, Kyrkans försäkring AB, som deltagare. Som referensgrupp fungerade John Rothlind, Västerås kyrkliga samfällighet, Lasse Thörnblom, Bergslagens kontrakt samt Magnus Arvidsson SP (extern konsult)

3 Inledning och syfte

Under de senaste åren har på olika håll i landet genomförts betydande investeringar i olika säkerhetshöjande åtgärder. En åtgärd som skett i främst träkyrkor är att installera system med vattendimma. En av de slutsatser som gjorts vid granskning av tidigare installationer av oberoende konsult, Magnus Arvidson SP, är att de installationer som genomförts har haft en tendens att bli omfattande och relativt komplexa.

Under 2009 beslutades om att genomföra ett stiftsprojekt i Västerås stift med projekttid att finna en rimlig nivå, till en rimlig kostnad, för att skydda kyrkor mot brandskador genom installation av system med vattendimma.

Med projektet är också avsikten att skapa bättre förutsättningar för stiftet att dels bedöma kostnadsnivå på framtida projekt inom detta område och dels att prioritera olika säkerhetsåtgärder.

4 Beskrivning och genomförande av projekt

Utredningen inleddes med att samla information från andra genomförda projekt och annan faktainsamling. I projektet har också genomförts några resor till kyrkor där installation gjorts för att på plats analysera genomförda installationer och diskutera med berörd personal beträffande bland annat uppgifter om kostnader för investering, drift och underhåll.

Efter faktainsamlingen har fyra träkyrkor i stiftet valts ut för att genomföra installation av vattendimma. Av dessa valdes Hällefors kyrka ut som pilotprojekt. De aktuella

församlingarna uppmanades att söka kyrkoantikvarisk ersättning och planera för genomförande av projektet.

I anslutning till faktainsamling och resor har även valts ut en entreprenör för fördjupat samarbete.

Projektet har utgått från att val av teknisk lösning redan är bestämd och att system med vattendimma skall installeras. Viktiga utgångspunkter i projektet har varit följande:

- Skyddet ska innebära en rimlig nivå.
- Kostnader för installation ska vara rimlig.
- Kostnader, internt och externt, för löpande drift och underhåll ska vara rimliga.
- Slutsatser från projektet ska kunna användas i framtida projekt.

När frågan om rimlig nivå fastställs är t ex insatstid från räddningstjänst en viktig faktor. En annan fråga som ska vägas in är omfattning av sprinkling. Som exempel skall frågan om utvändigt skydd bedömas. Det är viktigt att församlingen bestämmer sig för vad en rimlig nivå på skydd är vilket ställer krav på att det finns personal eller andra personer med lämplig bakgrund och kompetens i församlingen.

Efter det att nivå på skyddet fastställts uppdrogs till entreprenör att komma med förslag på lösning. Förslaget granskades därefter av extern konsult. Efter genomgång av förslag till lösning infordrades offert från den entreprenör som samarbete utvecklats med.

Efter att församlingen antagit offerten genomfördes installationen.

Efter slutförd installation anlätades Magnus Arvidsson som konsult för att göra en utvärdering av installation.

5 Slutsatser från projektet

Slutsatser från projektet utgår från de utgångspunkter som ansetts viktiga för projektet.

Skyddet ska innebära en rimlig nivå.

Vid tidigare installationer har i flera fall nivå för skydd lagts på en hög nivå. Denna fråga är viktig att analysera och där har flera faktorer såsom organisation, övrig teknik och insatstid betydelse. Den riskanalys som görs i detta skede påverkar kostnader för investering samt drift och underhåll.

Grundläggande för bedömning av behov av skydd bör utgå från kulturvärde. Därefter bör anpassning av lösning ske med utgångspunkt från en helhetssyn där teknisk lösning ingår som en del. När valet av anpassad teknik ska ske kommer man därefter in på frågan om exempelvis hur kan en träkyrka med stort kulturhistoriskt värde skyddas med en teknisk lösning? I en träkyrka kanske det inte räcker med ett larmsystem utan det måste kompletteras med ett släcksystem.

Kostnader för installation ska vara rimlig.

Erfarenhet av tidigare installationer visar att kostnad för installation har varit betydande. I jämförelse med andra projekt framgår det av stiftsprojektet att det är möjligt att minska kostnader för installation avsevärt.

Som konkret exempel gjordes en jämförelse mellan nedlagda kostnader avseende utförd installation i Hällefors kyrka och en av de kyrkor som besöktes i projektet. Total investeringskostnad för Hällefors uppgick till ca 2,5 msek medan total investering i den besökta kyrkan uppgick till ca 6,5 msek. Vissa skillnader finns i skyddsnivå mellan kyrkorna men även om dessa beaktas är skillnader i investeringskostnad betydande.

Kostnader, internt och externt, för löpande underhåll ska vara rimliga.

Vid besök i andra kyrkor framgår det att installationer är komplexa vilket medför att betydande resurser sätts till både internt och externt. Av projektet framgår att kostnader, internt och externt, för drift och underhåll kan reduceras avsevärt genom att redan från början besluta om ett relativt enkelt system.

En jämförelse gjordes mellan Hällefors kyrka och en av de kyrkor som besöktes avseende beräknade årliga kostnader för drift och underhåll. I denna jämförelse noterades att årliga kostnader är ca 20 tkr lägre i Hällefors, 15 tkr istället för 35 tkr, än för den besökta kyrkan.

Slutsatser från projektet ska kunna användas i framtida projekt.

Detta projekt inleddes med installation i en kyrka, Hällefors. Erfarenheter från denna installation kommer att användas vid installation av system för vattendimma för kyrkor i Västerås stift och under 2012 är flera installationer aktuella.

Erfarenheter från projektet har lämnats genom information under 2012 års konferens om det kyrkliga kulturarvet. Under hösten 2012 kommer även information om projektet att ske till församlingar utanför Västerås stift som visat särskilt intresse.

Som en allmän utgångspunkt kan konstateras att det för Svenska kyrkan är viktigt att ha en egen kunskap. En slutsats som framkommit är att det trots flera genomförda installationer i Svenska kyrkan inte finns någon samlad egen kunskap eller erfarenhetsutbyte. En annan slutsats är att församlingar i Svenska kyrkan uppträder som enskilda beställare vilket sannolikt gör att kostnader för installation blir högre än om enheter i Svenska kyrkan kan betraktas som en beställare även om det formellt är egna juridiska personer. Om Svenska kyrkan i större grad ses som beställare kan också större krav ställas när systemet inte fungerar.

En erfarenhet från projektet är att det är positivt med en oberoende konsult som gör en utvärdering av projektet och installationen. En slutsats i genomförd utvärdering är att det redan i upphandling av installation av system behöver ingå rutin för regelbunden kontroll, underhåll och funktionskontroll.

Västerås 2012-09-27

Ulrika Beskow, Västerås stift

Leif Eriksson, Kyrkans Försäkring

Bild från Hällefors kyrka. Foto: Estrid Esbjörnsson

Bilaga: Magnus Arvidssons rapport ”Synpunkter på sprinklerinstallationen i Hällefors kyrka.”